

5. november 2007

Izjava izvršnega odbora Sindikata novinarjev Slovenije

Ob evropskem dnevu akcije »Postavi se za novinarstvo!« v Sindikatu novinarjev Slovenije protestiramo zaradi poslabševanja razmer za kakovostno in verodostojno opravljanje novinarskega poklica.

Veliko medijev se ohranja na trgu z drastičnim zniževanjem cene novinarskega dela. Celo izdajatelji, ki izkazujejo dobre poslovne rezultate, vztrajno zmanjšujejo proračune za novinarski del medijskih vsebin. Čas za pripravo novinarskih prispevkov in s tem za preverjanje informacij je vse bolj omejen, delovne norme se povišujejo, količina je pomembnejša od kakovosti in spoštovanja profesionalnih standardov. Novinarji imajo vse manj moči nad končno različico objave njihovih avtorskih del, avtorske pogodbe pa izkazujejo zaskrbljujoče nizko pravno kulturo. Dodatno jo potrjujejo nezakonite rabe novinarskih avtorskih del s strani kliping agencij in uporabnikov njihovih storitev, med katerimi so največji državne institucije.

Kršitve veljavne novinarske kolektivne pogodbe so množične, vse več izdajateljev medijev pa novinarjem vsiljuje panožno kolektivno pogodbo, ki ne ureja posebnosti novinarskega poklica in znižuje materialne standarde. Pogajanja o prenovi Kolektivne pogodbe za poklicne novinarje, ki so se začela šele po splošni novinarski stavki, so lani povsem zastala zaradi preoblikovanja Gospodarske zbornice Slovenije. Prav v tem času se vnovič začenjajo, vendar je pogajalski partner na strani delodajalcev zaradi osipa članstva zdaj bistveno šibkejši. Poleg tega še vedno ni pripravljenosti za celovito ureditev standardov opravljanja novinarskega poklica, ki mora vsebovati tudi ureditev področja avtorskih pravic in plačila za rabo avtorskih del, osnovna pravila uredniške avtonomije in ureditev pravic svobodnih novinarjev.

Posebej opozarjamo na škodljivo in nezakonito kadrovsko politiko v medijskih družbah. Odslikava jo podatek, da kar 29 od skupaj 127 radijskih in televizijskih postaj, leta 2004 vpisanih v razvid medijev, ni imelo niti enega samega redno zaposlenega, približno polovica pa jih je zaposlovala izključno menedžerje.

Izdajatelji množično zlorabljajo avtorske pogodbe za prikrivanje rednih delovnih razmerij in izogibanje davčnim obremenitvam, večinoma ignorirajo tudi pravice svobodnih novinarjev, ki izhajajo iz Kolektivne pogodbe za poklicne novinarje. Domnevni »svobodnjaki« so v pretežni meri stalni člani in članice uredništev, opravljajo primerljiv obseg dela kot redno zaposleni (praviloma za mnogo nižje plačilo) in imajo v pogodbah pogosto celo zapisane prepovedi opravljanja dela za druge medije, ob tem pa so ves čas soočeni z možnostjo nenadne prekinitve pogodbe in s tem izgube edinega vira zaslužka. Tako je velik delež novinarjev prisiljen opravljati svoje delo brez osnovne pogodbene in socialne varnosti, kar je velika grožnja novinarski neodvisnosti. Tisti, ki se registrirajo kot samostojni novinarji, se soočajo s pomanjkljivo in mestoma diskriminatorno ureditvijo samostojnih poklicev. Drugi, ki v novinarskem poklicu vztrajajo brez registriranega statusa, pa so večinoma tudi brez vsakega socialnega zavarovanja.

Sindikat novinarjev Slovenije poziva:

- **vse pristojne državne institucije** h koordiniranemu ukrepanju za izboljšanje pravnih okvirov in zagotovitev spoštovanja veljavne zakonodaje;
- **vse sindikate**, naj se s skupnim nastopom zavzamejo za prekinitev trenda vse večje negotovosti zaposlitve in zagotovitev osnovnih pravic vsem, ki delajo;
- **vse izdajatelje medijev – delodajalce novinarjev**, naj prekinejo škodljivo kadrovsko politiko, spoštujejo veljavno kolektivno pogodbo in z odgovornim socialnim dialogom zagotovijo njeno posodobitev ter opredelitev osnovnih standardov opravljanja novinarskega poklica;
- **vse založnike, kliping agencije in uporabnike njihovih storitev** k prenehanju nezakonitih uporab novinarskih avtorskih del in sklenitvi sporazumov, ki bodo zagotavljali ustrezna materialna nadomestila za avtorje;
- **vse novinarje**, naj informirajo javnost o razmerah v medijih, se povezujejo, izkazujejo medsebojno solidarnost, osebno zavzemajo za izboljšanje razmer in poslužujejo vseh pravnih sredstev, kadar pride do kršitev njihovih pravic;
- **celotno javnost in posebej civilnodružbene organizacije**, naj pozorno spremljajo razmere v medijih in podprejo zahteve novinarjev po socialni, pravni in profesionalni varnosti, ki je osnovni pogoj za kakovostno in verodostojno novinarstvo.

Postavimo se za novinarstvo!

Izvršni odbor Sindikata novinarjev Slovenije